

**VILDA
DJUR**

En rapport av
Bengt-Anders Johansson
och Lars Hjalmered

nya
moderaterna
SVERIGES ENDA ARBETARPARTI

1. INLEDNING	3
2. EN RESA I LANDET	5
3. PROBLEM OCH FÖRSLAG PÅ LÖSNINGAR	6
3.1 Utmaningar på kort sikt	7
3.1.1 Förvaltningsplaner	7
3.1.2 Beslut vid viltförvaltningen	7
3.1.3 Länsstyrelsernas roll i viltförvaltningen	8
3.1.4 Viltinventering	8
3.1.5 Skydds jakt	9
3.1.6 Möjligheter för översyn av art- och habitatdirektivet	10
3.1.7 Jaktbrott	10
3.1.8 Viltförvaltningsdelegationerna	11
3.2 Utmaningar på längre sikt	11
3.2.1 Splittrad lagstiftning	11
3.2.2 Ett samlat myndighets- och regeringsansvar för förvaltningen av vilda djur	12
3.2.3 Rovdjur	12
3.2.4 Fåglar	13
3.2.6 Fjälljakt	13
3.2.7 Övriga förslag och synpunkter vi mött	13
4. UTGÅNGSPUNKTER FÖR FÖRVALTNINGEN AV VILDA DJUR	14
4.1 Förvaltarskapstanken	14
4.2 Ekosystemansats	14
4.3 Ansvarsfull förvaltning	15
4.4 Respekt för gällande regler	15
4.5 Äganderätten	15
4.6 Vilt - en förnybar resurs	15
5. AVSLUTNING	16

1. INLEDNING

Förvaltarens tanken är en viktig del i Moderaternas idéarbete. Naturvård, effektiva marknadsekonomiska styrmedel, teknikutveckling, internationellt samarbete, forskning och kunskap är naturliga delar i vår politik för att förvalta miljön på bästa sätt och minska Sveriges och andra länders miljö- och klimatpåverkan.

Sverige har en fantastisk natur med en stor artrikedom och livskraftiga viltstammar. Naturen erbjuder möjligheter till rekreation, motion och jakt. Med dessa möjligheter följer också ett stort ansvar att bruka och nyttja på ett klokt sätt som är långsiktigt hållbart.

För att hela Sverige ska leva med tillväxt och goda villkor i landets alla delar måste människor kunna bo och verka på landsbygden. Många väljer att bo på landsbygden för att kunna bedriva lantbruk och boskapsuppfödning eller för att kunna utnyttja skog och natur genom jakt eller andra former av rekreation såsom svamp- och bärplockning. Lantbruk och boskapsuppfödning är en viktig del av Sveriges ekonomi och skapar, precis som landsbygdsturism och jakt, arbetstillfällen och tillväxt. Dessa näringar måste samexistera med de vilda djuren, men om det samlade rovdjurstrycket blir för högt är risken stor att de påverkas mycket negativt. De fördelar som landsbygden erbjuder kan därmed inte längre utnyttjas. Det måste finnas en acceptans för våra rovdjur, som är en naturlig del av vår fauna, och som måste få finnas i svenska skogar. För att det ska finnas acceptans krävs det en vilt- och rovdjursförvaltning som är väl förankrad hos de människor vars vardag berörs av vilt- och rovdjursituationen.

Många människor upplever att deras vardag blir inskränkt på grund av det höga rovdjurstrycket. Det innebär exempelvis rädsla för att gå ut med hunden i skogen eller jaga med lös hund. Men även att människor till exempel är rädda för att ge sig ut i skidspåret på egen hand. Ett högt samlat rovdjurstryck påverkar även boskapshållningen, då vargar också angriper tamboskap.

Förvaltningen av de vilda djuren fungerar i stora delar väl. Det visar bland annat de goda jaktmöjligheter som finns på arter som älg och rådjur. Där sker förvaltningen utifrån en ekosystemansats där alla intressen vägs in och där man beaktar såväl brukande som bevarande.

Samtidigt ser vi att det finns en hel del problem i förvaltningen av vilda djur. Det är framförallt tydligt när det gäller rovdjur och i synnerhet varg. Exempelen på detta är flera. Det handlar bland annat om konflikter mellan olika människor och intressen, brister i tillit och inflytande samt en kortsiktighet i förvaltningen. Det är tydligt att det krävs en politik som bygger på både förvaltarens och hållbarhet och som är lyhörd inför berörda människors upplevelser av livet nära de vilda djuren.

I denna idérappport belyser och beskriver vi utmaningarna med förvaltningen av vilda djur. Huvudfrågan är hur en modern och ekosystembaserad förvaltning av vilda djur kan uppnås.

Inom ramen för arbetet har vi genomfört tre större aktiviteter:

- Ett seminarium i Stockholm där ledande företrädare för Svenska Rovdjursföreningen, Svenska Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden (WWF), Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Svenska Jägareförbundet samt Jägarnas Riksförbund deltog.
- En rundresa i Värmland, Dalarna och Gävleborg. Utöver allmänna diskussioner om förvaltning av vilda djur ägnades särskild uppmärksamhet åt förvaltningen av de stora rovdjuren.
- En rundresa i Blekinge och Skåne där särskild uppmärksamhet ägnades åt förvaltningen av vildsvin och fåglar.

Utöver de tre större aktiviteterna har vi i haft regelbunden kontakt med människor som spontant har hört av sig, inte sällan efter att de har hört eller läst om uppdraget i media.

Med utgångspunkt i dessa möten har vi tagit oss an uppdraget att ta fram idéer och förslag på hur förvaltningen av vilda djur kan förnyas.

Rapporten gör inte anspråk på att beröra alla de frågor som påverkar förvaltningen av vilda djur. Däremot har vi tagit upp de utmaningar som vi menar är mest angelägna. Konflikter som redan idag är omfattande, kan bli större i framtiden. Det rör bland annat de stora rovdjuren och skador på skog och grödor. En långsiktig förvaltning är nödvändig för att minska konflikter och kostsamma skador.

Förslagen i rapporten är arbetsgruppens egna. Alla reformer, även de som förs fram i denna rapport, måste alltid prövas mot vad de offentliga finanserna och samhällsekonomin medger.

Denna rapport kommer först att beskriva de resor vi gjort runt om i landet och de intryck vi fått. Andra delen behandlar de utmaningar vi har stött på samt förslag på lösningar. Denna del är uppdelad i utmaningar som bör under ett längre tidsperspektiv samt utmaningar kan lösas på kortare sikt. Tredje delen tar upp de principer och utgångspunkter som bör vara ledstjärnor i förvaltningen av våra vilda djur. Sista delen är en avslutande del om vad som kan bli nästa steg samt tackar alla de som har delat med sig av sina kunskaper.

Bengt-Anders Johansson, Smålandsstenar
Lars Hjalmered, Göteborg

2. EN RESA I LANDET

Sverige har fantastisk natur. Runt 2 miljoner människor i landet är medlemmar i olika friluftorganisationer och lägger tid på vandring, jakt, sportfiske och mycket annat. Vår natur och det stora breda, folkliga intresset är karaktäristiskt för Sverige.

Förvaltningen av natur och de vilda djuren fungerar i stora delar väl. Samtidigt finns också en hel del utmaningar.

När vi påbörjade arbetet med denna rapport bestämde vi oss för att bjuda in till möten runt om i Sverige. Mötena har inletts med att vi har berättat om vårt arbete och därefter har vi öppnat upp för dialog mellan mötets deltagare. Majoriteten av de människor vi träffade resonerade gärna och var väldigt positivt inställda till projektet. Resorna har inneburit många värdefulla möten med människor som generöst har delat med sig av såväl erfarenheter som glädjämnen och problem.

Vi vill här beskriva några av de intryck som vi har tagit med oss från dessa möten.

Det första och övergripande intrycket är att det har funnits en brist på kommunikation i de här frågorna. En genomgående tanke på våra möten var därför att samtala med människor från olika organisationer som representerar olika intressen. Att samla representanter för Svenska Rovdjursföreningen, Svenska Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden (WWF), Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Svenska Jägareförbundet samt Jägarnas Riksförbund på samma plats samtidigt visade sig vara både unikt och lyckosamt eftersom flera av representanterna inte träffats tidigare och genom dialog insåg att de delar många mål.

På mötet i Söderhamn vittnade en representant för en av jägarorganisationerna om att det var första gången han suttit ned tillsammans med alla berörda människor och aktörer samtidigt.

Flera andra vittnade om att de efter vårt möte kände att man bättre förstod hur andra resonerade. Till exempel bestämde sig en ornitolog och en jägare för att ses igen efter vårt möte i Malmö. Under vårt möte insåg de att de kunde lära och ha nytta av varandra.

Ett andra intryck handlar om vikten av tillgänglighet. Detta blev bland annat tydligt när vi såg hur en representant för länsstyrelsen i Värmland genom öppenhet och tillgänglighet skapat tillit till myndigheter och en acceptans för förvaltningen av vilda djur.

Ett tredje intryck handlar om generositet. Ett exempel är när vi strax utanför Malung besökte en levande fåbod som varit i bruk sedan urminnes tider. Där möttes vi av två

fäbodbrukare som bjöd på en fantastisk fäbodfrukost och delade med sig av sina erfarenheter.

Avslutningsvis visade sig engagemang och kunskap vara betydande. Människor vi mött har tyckt olika saker och pekat på olika glädjämnen, problem och lösningar. En gemensam nämnare är dock en stor kunskap om och ett engagemang för djur och natur. Ibland tar sig engagemanget uttryck i påpekanden om omistliga naturvärden, andra gånger i förslag om vad som kan göras annorlunda och bättre, och emellanåt i ilska över upplevda missgrepp och politiska tillkortakommanden.

3. PROBLEM OCH FÖRSLAG PÅ LÖSNINGAR

Utifrån våra resor och de möten vi haft med miljö- och jaktorganisationer, privatpersoner och forskare har vi identifierat ett antal områden där utmaningarna är stora och viltförvaltningen behöver förbättras. Vi föreslår ett antal konkreta förändringar som vi tror är nödvändiga för en bättre förvaltning av vilda djur. Förslagen till lösningar baseras på ovan nämnda principer, det vill säga förvaltarstankens, ekosystemansatsen, en ansvarsfull förvaltning, respekt för gällande regler, äganderätten och viltet som en förnybar resurs.

Denna del, där vi beskriver utmaningar och ger förslag på lösningar, har vi valt att dela upp i två delar.

Första delen redovisar problem och utmaningar på kort sikt. Det rör sig om framtagning av förvaltningsplaner, regionala hänsynstaganden vid viltförvaltning, ett tydliggörande av länsstyrelsernas roll i viltförvaltningen, skapandet av en pålitlig viltinventering, tydliga kriterier för skydds jakt, möjligheterna för översyn av art- och habitatdirektivet, ett aktivt arbete för att förhindra jaktbrott samt viltförvaltningsdelegationernas mandat.

Den andra delen redovisar de problem som är mer ingående och komplexa till sin natur. Där föreslår vi att man tillsätter en utredare som tar ett helhetsgrepp på frågorna och utarbetar en ny plattform för förvaltningen av vilda djur. De frågor som vi väljer att lyfta i denna del är en splittrad lagstiftning, ett samlat regeringsansvar för förvaltningen av vilda djur, problematik vad gäller både rovdjur och fåglar, en utvärdering av den kommande älgförvaltningen samt problem med nuvarande regelverk.

3.1 UTMANINGAR PÅ KORT SIKT

3.1.1 Förvaltningsplaner

Endast skarv, vildsvin och gråsäl har idag nationella förvaltningsplaner. Det innebär att det saknas fullvärdiga förvaltningsplaner för bland annat rovdjur. Däremot finns åtgärdsprogram, ofta mindre omfattande, för vissa arter såsom björn, järv, lo, kungsörn och varg. Nu omarbetas åtgärdsprogrammen för våra rovdjur och ska ersättas med förvaltningsplaner. En förvaltningsplan innehåller avvägning mellan målen om livskraftiga bestånd och de skador för enskilda som djurarten kan föra med sig. Ett åtgärdsprogram gör inte den typen av avvägning mellan olika intressen. Avsaknaden av förvaltningsplaner för viktiga arter gör att förvaltningen tenderar att bli nyckfull och oförutsägbar. Det gagnar varken arten i fråga eller förtroendet för förvaltningen.

För en del arter är behovet av en mer samlad förvaltning stort och här tror vi att förvaltningsplaner skulle kunna bidra till väsentliga förbättringar. En förvaltningsplan ska innehålla grundfakta om arten, beståndsutveckling och utbredning, beskrivning av eventuella problem samt en långsiktig beskrivning över de områden och i vilken utsträckning arten finns och skall finnas.

En förvaltningsplan ska vara både stabil och adaptiv. Stabil i den meningen att den sträcker sig över en lång tidsperiod, gärna 20 år. Adaptiv i meningen att planen löpande ska utvärderas och anpassas. Det kan handla om upp- eller nedgångar i populationens storlek, samspel med andra djur, resultat av jakt, liksom skador på skog.

Med förvaltningsplaner läggs en grund för en långsiktighet i förvaltningen. Människor ges möjlighet att se hur viltförvaltningen fungerar, vilka planer som finns och en möjlighet att påverka utformningen av planer. Det ökar möjligheterna till samförstånd.

I närtid är det mest angeläget att det pågående arbetet med en förvaltningsplan för varg prioriteras. Parallellt bör regeringen även resonera kring vilka andra arter som behöver en förvaltningsplan.

- Vi föreslår att det tas fram en lista kring vilka arter, och då inte bara rovdjur, som ska få en förvaltningsplan. Denna bör så långt det är möjligt utformas i samråd med berörda parter som ett led i förankringsprocessen.

3.1.2 Beslut vid viltförvaltningen

Många människor vittnar om att de upplever att viktiga beslut om förvaltning av vilda djur fattas av någon annan, långt bort. Exempelvis tas inte alltid hänsyn till lokala förutsättningar när styrande, nationella beslut fattas.

Det rimliga är att lokala och regionala hänsyn vägs in i nationella beslut, exempelvis då en nationellt hotad art kan ha en omfattande lokal koncentration.

- Vi föreslår att man inom ramen för de nationella förvaltningsplanerna skapar utrymme för regionala hänsynstaganden som har en flexibilitet gentemot nationella mål.

3.1.3 Länsstyrelsernas roll i viltförvaltningen

Länsstyrelserna har en nyckelroll i förvaltningen av vilda djur. Deras arbete fungerar oftast väldigt väl. Dock kan man se tre tydliga brister i länsstyrelsernas arbete.

För det första skiljer sig tillämpningen av lagar och regler åt mellan olika län. Ett exempel på detta är hur man tolkar regler för skydds jakt. Människor ska kunna förvänta sig en likvärdig rättstillämpning i hela landet.

För det andra ser vi tydligt ett ökat behov av ökad specialistkompetens hos länsstyrelserna. Det ställs höga krav på kunskaper inom biologi och viltförvaltning för att kunna fatta väl grundade beslut. Likadant måste länsstyrelserna kunna lyssna och ha sociala verktyg för att kunna hantera svåra situationer.

Brister i tillgänglighet är ett tredje problem. Det handlar såväl om en öppen attityd i allmänhet som att svara upp i mer akuta ärenden. För att klara omgivningens krav och förväntningar skulle exempelvis länsstyrelser i olika län kunna gå samman för tillgänglighet dygnet runt för rovdjursangrepp och skydds jakt.

- Vi föreslår att en likvärdig rättstillämpning i hela landet säkerställs.
- Vi föreslår att länsstyrelserna som myndigheter ska ha en enhetlig nationell kompetensnivå.
- Vi föreslår att länsstyrelserna gemensamt bör anordna jourverksamhet och öka beredskap vid rovdjursangrepp och skydds jakt.

3.1.4 Viltinventering

För att kunna genomföra en väl grundad förvaltning av vilt krävs det kvalitetssäkrade och trovärdiga uppgifter om var djuren finns och i vilken mängd. Inventeringarna är därför en viktig del i viltförvaltningen. Viltinventering sker idag genom bland annat flyginventering, spårning i snö, direkta observationer, spillningsinventering och pejling.

Dagens inventeringar fungerar ofta väl, men vi har också mött tecken på bristande tilltro till dessa. Inventering av varg är ett tydligt exempel där det finns de som tror att populationen är underskattad, medan andra anser den vara överskattad. Skälen till olika uppfattningar och bristande tilltro kan handla om såväl felaktiga inventeringar som allmän misstro mot dem som arbetar med förvaltningen av den aktuella arten.

För att komma till rätta med detta problem måste grunderna för inventeringar och utvärderingar vara tydligt formulerade. Det ska vara tydligt och klart hur inventeringen går till och människor ska lätt kunna vara delaktiga.

- Vi föreslår att möjligheten prövas att låta en kombination av medlemmar från miljöorganisationer och jägarorganisationer gemensamt utföra/medverka i rovdjursinventeringar i samverkan med länsstyrelserna och viltförvaltningsdelegationerna.
- Vi föreslår att en metod utarbetas för viltinventeringar som accepteras av alla inblandade parter och som även ger förslag till långsiktig finansiering av metoden.

3.1.5 Skydds jakt

Skydds jakt är en del av förvaltningen av vilda djur. Skydds jakt används när ett specifikt djur orsakar problem för exempelvis människor, odlingar, egendom, andra djur eller växter. Dagens skydds jakt fungerar ofta bra. Dock har det framförts kritik över att besluten kring skydds jakt ibland tar för lång tid och grundas på otydliga kriterier. Ett flertal människor som har varit föremål för polisutredning efter att ha använt skydds jaktsmöjligheten för fredande av tamdjur (JF § 28) vittnade också om upplevelse av kränkthet eftersom man under utredningen betraktas som en grov jaktbrottsling och då därför ofta fräntas vapen med mera.

Ett övergripande intryck är att tidigare skydds jaktregler i en del fall inte har varit tillräckliga för att säkerställa att människor som bor i vargtäta områden kan känna sig trygga i sitt vardagliga liv. Inför 2012 infördes ett förtydligande av jaktförordningen som innebär att Naturvårdsverket och Länsstyrelsen nu kan besluta om skydds jakt innan allvarliga skador har uppstått. Det är nu viktigt att följa utvecklingen av hur den nya lagen tillämpas och hur den kan bemöta det växande behov av skydds jakt som finns i en del områden.

- Vi föreslår att det tas fram klara och tydliga kriterier för att få till stånd en skydds jakt
- Vi föreslår att det tas fram en "maximitid" inom vilken beslut om skydds jakt ska tas.
- Vi föreslår att man bör se över möjligheten att ta bort hela revir i län med stor vargtäthet.
- För att möjliggöra samlevnad med växande rovdjursstammar föreslår vi att en översyn görs huruvida skydds jakt på eget initiativ ska falla under grovt jaktbrott eller ej.

3.1.6 Möjligheter för översyn av art- och habitatdirektivet

Art- och habitatdirektivet är ett EU-direktiv som har till syfte att säkra den biologiska mångfalden. Detta ska åstadkommas genom ett bevarande av naturligt förekommande livsmiljöer samt vild flora och fauna. Reglerna gäller för samtliga 27 medlemsländer.

Det har väckts kritik mot direktivet för att det inte upplevs ta tillräcklig hänsyn till olika nationella förutsättningar. Att stärka upp och förbättra den nationella förvaltningen av vilda djur förutsätter såväl goda förutsättningar för lokalt beslutsfattande som ökad tydlighet i de gränsöverskridande regelverken.

Det arbete regeringen har inlett för en översyn av art- och habitatdirektivet är därför angeläget och välkommet. Det är viktigt att man där slår fast att förvaltning av vilda djur är en nationell angelägenhet och att beslutsförskjutningar från nationell till EU-nivå undviks.

- Vi föreslår att regeringen ska fortsätta att aktivt driva frågan om en översyn av art- och habitatdirektivet så att fler beslut kan fattas på lokal och regional nivå. Arbetet bör ske i samarbete med andra EU-länder.

3.1.7 Jaktbrott

Att begå jaktbrott innebär att man skjuter fredat vilt, olovligen jagar på annans jaktområde, använder motordrivna fordon på ett otillåtet sätt vid jakt eller använder otillåtna vapen och jaktmetoder. Allmänheten är ofta polisen behjälplig med tips för att brott ska kunna beivras. Dock finns ett mörkertal vad gäller illegal jakt av rovdjur. Polisen har svårt att få nödvändiga tips och vittnesmål, vilket skapar utmaningar för polisen, samhället och berörda myndigheter. Det är också viktigt att polisen prioriterar illegal jakt oberoende av viltslag.

Alla berörda parter såsom jägare, renskötare, naturvårdare och markägare samt deras organisationer har ett ansvar att tydligt ta avstånd från all illegal jakt. Därtill vill vi att jägarutbildningen utvecklas och involverar mer kunskap om illegal jakt. Dessutom bör en särskild jaktbrottsenhet inrättas inom Rikspolisstyrelsen.

- Vi föreslår att det under Rikspolisstyrelsen skapas en egen enhet som specifikt hanterar jaktbrott för att kunna arbeta mer brottsförebyggande.
- Vi föreslår att det i jägarutbildningen bör ingå mer kunskap om illegal jakt med betoning på betydelsen av att var och en tar avstånd från denna.
- Enligt 28 § jaktförordningen har tamdjurs ägare eller vårdare rätt att skrämja, eller i vissa fall döda, ett rovdjur som angriper tamdjur. Vi föreslår att den som dödat ett rovdjur med stöd av dessa bestämmelser i fortsättningen ska anmäla händelsen till länsstyrelsen, inte till polismyndigheten.

3.1.8 Viltförvaltningsdelegationerna

Viltförvaltningsdelegationerna är en nyskapad funktion på respektive länsstyrelse som har till uppgift att samverka i frågor som rör viltförvaltning. De beslutar om övergripande riktlinjer för viltförvaltningen inom länet, skötsel av älgstammen och i förekommande fall för skötsel av hjort- och vildsvinsstammarna samt övergripande riktlinjer för licensjakt och skydds jakt inom länet samt bidrag och ersättning enligt viltskadeförordningen. Alla med erfarenhet från viltförvaltningsdelegationerna som vi har träffat är mycket positiva till denna nya funktion. Dock finns åsikter och önskemål om att delegationerna ska få ett mer omfattande mandat, exempelvis att låta dem gå från rådgivande till beslutande organ.

Enligt 10§ i förordningen om viltförvaltningsdelegationer ska man sträva efter en fortlöpande kompetensutveckling i frågor om viltförvaltning. Det har ändå dock framförts önskemål om kompetenshöjning hos ledamöter i viltförvaltningsdelegationerna.

- Rollen för viltförvaltningsdelegationerna bör vidgas. Idag upplever ledamöterna i delegationerna att de har ett begränsat inflytande. Det bör prövas på vilka områden delegationerna kan bli direkt beslutsfattande och hur deras roll kan förstärkas.
- Vi föreslår att länsstyrelserna erbjuder samtliga medlemmar som väljs in i viltförvaltningsdelegationerna en grundläggande utbildning utifrån uppdraget i delegationen.

3.2 UTMANINGAR PÅ LÄNGRE SIKT

3.2.1 Splittrad lagstiftning

Förvaltningen av vilda djur baseras på en lagstiftning i olika källor. Det handlar om jaktlagstiftning, miljölagar och förordningar, såväl som gemensam EU-lagstiftning och internationella överenskommelser. Delar av lagstiftningen är dessutom stiftad redan på 1930-talet. Regelverket uppfattas ofta som omfattande, spritt och inte sällan svåröverblickbar.

Det rimliga är att ha en lagstiftning på området som är så tydlig, samlad och handfast som möjligt.

- Vi föreslår att en ny, sammanhållen lagstiftning för förvaltning av vilda djur snarast tas fram. Den bör beakta relevanta internationella överenskommelser och anpassas efter dagens förhållanden.

3.2.2 Ett samlat myndighets- och regeringsansvar för förvaltningen av vilda djur

Miljödepartementet ansvarar för de fem stora rovdjuren, medan Landsbygdsdepartementet ansvarar för resterande 70 däggdjursarter och 500 fågelarter. Landsbygdsdepartementet har också ansvaret för de areella näringarna, och inte minst skogsfrågorna som är viktiga i viltförvaltningen. Dessutom saknas även ett samlat myndighetsansvar. Detta upplevs som ett problem då det kan leda till ineffektivitet och avsaknad av koordination vad gäller balans mellan viltofoder, bytesdjur och mänskliga intressen.

Ett samlat ansvar, såväl i regeringskansliet som på myndighetsnivå, bör införas. Vad avser myndighetsnivån är det rimligt att detta ansvar ligger på Skogsstyrelsen. Detta ska inte ses som en förskjutning i tyngdpunkt mellan brukande och bevarande och inte heller som ett försök att detaljstyra regeringskansliets organisation. Det handlar istället om att ge bästa möjliga förutsättningar för en hållbar och ansvarsfull förvaltning.

- Vi anser att ett samlat ansvar för förvaltning av vilda djur, såväl i regeringskansliet som på myndighetsnivå, bör införas. Vi föreslår att det samlade ansvaret ligger på landsbygdsdepartementet och Skogsstyrelsen.

3.2.3 Rovdjur

De fem stora rovdjuren – björn, lo, kungsörn, järv och varg – väcker starka känslor runt om i landet. Åsikterna spänner från en extrem till en annan, från dem som helt vill utrota rovdjur till dem som vill se en kraftig ökning i tillväxten av rovdjursstammarna.

Generellt finns det dock en förståelse och en insikt om att vi i Sverige ska ha livskraftiga stammar av de stora rovdjuren med en gynnsam bevarandestatus. Samtidigt finns det en oro över att de inventeringar som ligger till grund för förvaltningsbeslut inte stämmer. Många uttrycker även att beslut kring rovdjuren bör vara nationella, eller helst regionala, och är negativa till EU:s inblandning i frågan.

Vargen är en ständigt aktuell fråga som har skapat intensiv debatt. Många av de människor vi mött anser att dagens situation är ohållbar. Många vågar inte jaga med lös hund eller gå en promenad i skogen med sin hund. Trots detta anser de flesta vi har talat med att vargen har en naturlig plats i vår natur och att vi ska ha en gynnsam bevarandestatus. De åsikter som har framförts till oss är oftast balanserade - det finns en acceptans för varg. Problemet idag är att många inte känner sig hörda i frågan. En annan utmaning är att antalet vargindivider ökar markant, vilket orsakar mer skador på boskap och sällskapsdjur. Detta riskerar att spä på konflikten ytterligare. Något som däremot enar de vi talat med är att de vill nå en förvaltning som är hållbar, välförankrad och adaptiv.

- Vi anser att man ska arbeta för en bättre balans mellan allt vilt.

- Förvaltningen av rovdjuren måste ta hänsyn till både människa och natur. För att förvaltningen ska vara hållbar måste den vara väl och brett förankrad även hos dem som samlever med rovdjuren. Det måste även finnas möjligheter till adaptivitet utifrån regionala och lokala förhållanden.
- En översyn av villkoren för stöd för uppförande och underhåll av rovdjursstängsel bör genomföras. Bättre villkor för lantbrukare skulle sannolikt gynna tamdjur och samtidigt ge en ökad acceptans för rovdjuren bland människor.
- Den genetiska förstärkningen av vargstammen bör fortsätta, utan att öka antalet vargar.

3.2.4 Fåglar

I Sverige finns en rik population av fåglar med en stor artrikedom vilket ger goda möjligheter till såväl rekreation som jakt. En problematisk utveckling är dock ökade skador på grödor, landskap och jordbruksmark. Dessa skador är en följd av ett ökande antal fåglar och att vissa flyttfåglar på grund av varmare klimat inte längre flyger söderut utan stannar i södra Sverige över vintern. Skadorna på grödor innebär ekonomiska förluster för många lantbrukare. Det kan även innebära en minskad acceptans för naturvårdsarbete i berörda områden, såsom naturreservat. En samlad och hållbar förvaltning behöver komma på plats.

- Vi föreslår förvaltningsplaner för de fågelarter där behovet av en samlad förvaltning är störst. Förvaltningsplanerna bör utgå ifrån ekologiska och ekonomiska analyser.

3.2.6 Fjälljakt

Sveriges fjällvärld erbjuder storslagna naturupplevelser och fjälljakt är en växande näring. I glesbygdsområden kan fjälljakten vara en värdefull möjlighet till utveckling av näringsliv och arbetstillfällen och dess tillväxtpotential bör främjas.

- Vi föreslår att regeringen utreder vilka ytterligare möjligheter som finns för att tillvarata i Sverige boende personers rätt att bedriva fjälljakt.

3.2.7 Övriga förslag och synpunkter vi mött

Under våra resor och samtal med människor har ett antal frågor väckts. Utöver de som har behandlats tidigare i denna rapport finns det fler synpunkter och förslag att lyftas fram. Nedan presenteras exempel på ett antal synpunkter som bör beaktas i det arbete som nu bör påbörjas för en långsiktigt bättre förvaltning av de vilda djuren.

- Nya arter bör övervägas att bli inkluderade i den allmänna jakten för att begränsa skador på mark och natur.
- Jaktbeslut på skyddade arter i Sverige bör kunna överklagas.
- Jakttiderna på grågås och kanadagås är för korta och bör förlängas på grund av beteendeförändring hos dessa fåglar.
- Jakttiderna på dovhjortshanar bör kortas för att minska jakttrycket i september.
- Utfordring och jakt på vildsvin bör utformas så att vildsvinens skador på grödor minskar.
- Det bör införas ett större minimiavstånd från gränser till grannmarker för att idka utfordring, vak- och åteljakt.
- På grund av björn, lo och varg har predationen på renkalvar ökat.

4. UTGÅNGSPUNKTER FÖR FÖRVALTNINGEN AV VILDA DJUR

Förvaltningen av vilda djur bör grundas på ett antal bärande principer. Vi har tagit fram våra ingångsvärden för utformning av lagar, regler, beslut om förvaltningsplaner och andra konkreta delar i förvaltningen av vilda djur. Dessa presenteras nedan.

4.1 FÖRVALTARSKAPSTANKEN

Människan har en möjlighet till tänkande och moraliskt agerande. Med det följer också ett stort ansvar för att bruka och vårda naturens resurser, bland annat de vilda djuren. Genom att nyttja, vårda och bevara vår natur på ett hållbart och ansvarsfullt sätt kan vi säkra ekologiska processer för att inte förlora viktiga ekosystemtjänster, säkra ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga samt trygga en god hushållning med naturens resurser. Förvaltarskapstanken är en viktig del i Moderaternas idéarbete.

4.2 EKOSYSTEMANSATS

Förvaltning av vilda djur måste ske i enlighet med ekosystemansatsen.

Ekosystemansatsen är ett förhållningssätt som handlar om att nå en balans mellan bevarande och hållbart nyttjande av djur och natur. Ansatsen ser människan som en viktig del av många ekosystem och är tydlig med att alla berörda i samhället bör vara med när förvaltningen av ekosystemen utformas. Samhällets intressen bestämmer förvaltningens mål, med respekt för ekosystemets naturliga gränser. I förvaltningen av

de vilda djuren ställer ekosystemansatsen krav på långsiktiga förvaltningsplaner som tar hänsyn till sociala, ekonomiska och ekologiska aspekter. En sådan förvaltning skapar förutsättningar för livskraftiga stammar av vilt och rovdjur som både säkrar den biologiska mångfalden och ett värnande av Sveriges långa jakttradition.

4.3 ANSVARSFULL FÖRVALTNING

Förvaltning av vilda djur ska ske nära de människor som berörs, som markägare och jakträttshavare. Det kan finnas skäl för förvaltning i ett större, regionalt område, exempelvis när ett större område krävs för att kunna fatta förvaltningsbeslut sett till hur stor areal en viss art kräver för att anses vara en stam/population. I andra fall finns skäl att fatta beslut på nationell nivå. Det gäller framförallt hotade arter. Vid nationella beslut är det viktigt att regionala hänsyn vägs in, exempelvis om en nationellt hotad art kan ha en omfattande lokal koncentration. Det avgörande är att det finns ett samlat synsätt för förvaltningen av vilda djur.

4.4 RESPEKT FÖR GÄLLANDE REGLER

Rättsäkerheten är central, med tydlighet i lagstiftning och hur den efterlevs – i landets alla delar. Effektivitet och förutsägbarhet i tillämpning av regelverken skapar legitimitet. Vidare ska Sverige leva upp till de internationella överenskommelser som vi anslutit oss till. Det handlar såväl om gemensamma regler inom EU som internationella överenskommelser.

4.5 ÄGANDERÄTTEN

Äganderätten är en viktig utgångspunkt i synen på de areella näringarna. Med äganderätten följer rätten och möjligheterna till att bruka och nyttja, men också ett stort ansvar att vårda och bevara. I äganderättens natur ligger att långsiktighet lönar sig. Inte sällan sker förvaltningen av jord, skog och vilt i en horisont som löper över generationer. En ömsesidig respekt och dialog mellan markägare, jakträttshavare eller nyttjare av allemansrätten är en viktig del för att skapa en hållbar förvaltning.

4.6 VILT – EN FÖRNYBAR RESURS

Viltkött är ekologisk och klimatsmart mat. Det är också en förnybar resurs och med en hållbar förvaltning av vilda djur finns möjlighet för människor att långsiktigt ta hand om det överskott som skapas i naturen. Det förutsätter viltvård (bland annat biotopvård och utfodring) med ansvarsfull jakt och en jaktlagstiftning som inte hotar populationens livskraftighet.

5. AVSLUTNING

Nästa steg är att delar av denna rapport blir till politik. Förarbetet är gjort och nu kan detta sakta men säkert implementeras. Politik och lagstiftning tar lång tid, men vår förhoppning är att de förslag till lösningar som är mer enkla i sin natur kan införas inom kort. Vi måste ha en förvaltning som är långsiktig och hållbar men samtidigt aktuell.

Vi har i vårt arbete tagit hjälp av forskare, experter och goda exempel. Vi har också pratat med naturvårdare, jägare, statliga tjänstemän, poliser och fäbodbrukare för att höra deras berättelser. Genomgående har vi mött människor som generöst delat med sig av såväl tid som kunskap. För det vill vi framföra ett stort tack.